

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till alkohollag och vissa lagar som har samband med den

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till alkohollag och vissa lagar som har samband med den (RP 100/2017 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Ismo Tuominen, social- och hälsovårdsministeriet
- polisinspektör Jari Pajunen, inrikesministeriet
- regeringsråd Ismo Mäenpää, finansministeriet
- regeringsråd Liisa Huhtala, arbets- och näringsministeriet
- polisinspektör Ari Järvenpää, Polisstyrelsen
- enhetschef Riku-Matti Lehikoinen, Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- tullöverinspektör Anna Kallio, Tullen
- överinspektör Seppo Raitolahti, Skatteförvaltningen
- direktör Jussi Holmalahti, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira)
- forskarprofessor Pia Mäkelä, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- sakkunnigläkare Tuula Kock, Finlands Kommunförbund
- verkställande direktör Juhani Pekkala, Finsk Handel rf
- verkställande direktör Timo Lappi, Turism- och Restaurangförbundet rf
- verkställande direktör Kari Luoto, Finlands Dagligvaruhandel rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- finansministeriet
- jord- och skogsbruksministeriet
- Riksåklagarämbetet
- Kyrkostyrelsen
- Akava ry
- Finlands näringsliv rf

Utlåtande FvUU 33/2017 rd

- Turism- och Restaurangförbundet rf
- Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Finlands Polisorganisationers Förbund rf
- Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf.

Inget yttrande av

- Helsingfors förvaltningsdomstol
- Skatteförvaltningen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår att en ny alkohollag stiftas. Samtidigt ändras bland annat lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006). De viktigaste principerna i alkohollagen föreslås kvarstå i huvudsak som förut. Särskilt bestämmelserna om servering av alkoholdrycker lättas upp bland annat genom att serveringstiderna avregleras och de krav som ställs på ansvariga föreståndare för serveringsställen och på serveringsområden lindras.

Förvaltningsutskottet granskar i sitt utlåtande propositionen utifrån sitt ansvarsområde, dvs. främst med avseende på den inre säkerheten, tillståndsförvaltningen, tillsynen och kommunerna. De hänvisningar till lagförslaget som ingår i utlåtandet gäller den föreslagna nya alkohollagen (lagförslag 1).

Konsekvenser med avseende på polisens verksamhet och resurser

Utskottet har gjort en omfattande och grundlig analys av läget i fråga om den inre säkerheten och konsekvenserna av det bland annat med avseende på polisens verksamhet och resurser i sitt betänkande om redogörelsen för den inre säkerheten (FvUB 5/2017 rd) och sitt utlåtande om strategin för den inre säkerheten (FvUU 22/2017 rd) och dessutom upprepade gånger i sina utlåtanden om planen för de offentliga finanserna och propositionen om statsbudgeten (senast i FvUU 15/2017 rd och FvUU 30/2017 rd).

Polisens omvärld har snabbt förändrats och de största förändringarna har skett i det internationella och inhemska säkerhetsläget. Gränsytan mellan inre och yttre säkerhet håller på att suddas ut, och polisen blir tvungen att använda resurser till att bekämpa nya säkerhetshot, såsom it-relaterad brottslighet och terrorism. Samtidigt har de traditionella säkerhetshoten förblivit oförändrade, men säkerhetsmyndigheternas förutsättningar för att upprätthålla den inre säkerheten har försvagats. Myndigheterna inom sektorn för inre säkerhet behöver en klar höjning av sin kapacitet för att de ska kunna svara på de nya hoten mot den inre säkerheten och samtidigt kunna sköta sina traditionella uppgifter, som är lika aktuella som tidigare.

Ambitionen under de senaste åren har varit att öka resurserna för den inre säkerheten trots att det ekonomiska läget har varit svårt. Utskottet vill ändå påpeka att omkostnadsbesparingarna enligt

Utlåtande FvUU 33/2017 rd

regeringsprogrammet och de övriga nedskärningsbesluten gör att omkostnaderna minskar kumulativt, så aktörerna inom den inre säkerheten hela tiden måste söka nya, effektivare och mer produktiva handlingsmodeller för att bemöta utmaningarna i omvärlden då resurserna minskar. De anslag som på senare tid avdelats för inre säkerhet kompenserar bara delvis de tidigare anslagsnedskärningarna. Samtidigt ser utskottet kritiskt på att polisens ekonomiska situation kommer att försämrast drastiskt från och med 2019, när anslagsnivån sjunker med mer än 20 miljoner euro jämfört med 2018.

Polisens största utgiftspost, ca 70 procent, består av personalutgifter. Därför syns nedskärningen i finansieringen av verksamheten oundvikligen i polisens personalmängd. Utskottet ansåg i betänkandet om redogörelsen att 7 500 polismän i det rådande säkerhetsläget är en miniminivå för den närmaste framtiden. Detta kräver en tilläggssatsning på cirka 70 miljoner euro på finansieringsramen för polisen. En lämplig grundnivå bör dock under de närmaste tio åren ligga på samma nivå som under 2000-talets första årtionde, dvs. 7 850 årsverken, om inte säkerhetsläget försämrast ytterligare.

Avsikten är att polisens insatstid fortsatt ska ligga på en hög nivå, men samtidigt gör utskottet den bedömningen att dessa tider också framöver kommer att förlängas och näbarheten att försämrast. Framför allt i glesbygden har utryckningstiderna i larmuppdrag redan nu kunnat vara alltför långa. Allt oftare förekommer larmuppdrag som inte blir skötta för att polisen inte hinner fram i tid.

De snabba omvärldsförändringarna har lett till att polisen allt klarare tvingas koncentrera sig på sina kärnuppgifter och prioritera bland sina uppgifter. Därför har polisen tvingats avsätta sådana resurser för andra uppgifter som tidigare användes till övervakning i förebyggande syfte, såsom alkoholtillsynen. Det rör sig ofta om brådskande larmuppdrag där alkoholrelaterade problem mycket ofta är en bidragande faktor. Berusning ökar såväl risken för att bruka våld som risken för att bli offer för våld. Ofta ligger exempelvis missbruksproblem och andra missbruksrelaterade problem bakom behovet av barnskydd. Effekterna av alkoholkonsumtion märks också inom polisarbetet i övrigt, såsom brottsbekämpningen och andra uppgifter.

Enligt propositionsmotiven kommer de föreslagna ändringarna i alkohollagstiftningen att leda till ökade larmuppdrag för polisen och således också till ett ökat resursbehov. Utskottet påpekar att en mycket stor del av larmuppdragen infaller kvälls- och nattetid under veckosluten, då alkoholbruket är stort. Detta påverkar de periodarbetande polismännens skiften och ger upphov till kostnader för obekvämt arbete och övertid. När allt fler serveringsställen förlänger öppettiderna och håller öppet allt senare kommer ordningsproblemen enligt polisens uppfattning att öka, särskilt i centrum av tätorter. I så fall måste polisen ha allt fler patruller i s.k. a-beredskap, vilket innebär mindre tid för förebyggande arbete såsom drogkontroll och trafikövervakning. Dessutom ger exempelvis transport och vakthållning av berusade personer som gripits upphov till ytterligare kostnader. Men samtidigt kan de värsta människotillströmningarna jämnas ut åtminstone i någon utsträckning om kroggästerna lämnar krogarna mer utspritt tidsmässigt, menar utskottet.

Uppskattningen utifrån uppgifter från polisenheterna är att totalreformen av alkohollagen innebär att polisen borde få sammanlagt 170 årsverken till för att anställa polismän, om man vill bevara den nuvarande nivån inom larmverksamheten, trafiksäkerheten och brottsbekämpningen.

Utlåtande FvUU 33/2017 rd

Enligt inrikesministeriets uppskattning behöver polisen omkring 10—15 miljoner euro om året i tilläggsresurser till följd av reformen. Dessutom räknar man med att reformen också ökar trycket på räddningsväsendet och den prehospitla akutsjukvården.

De alkoholrelaterade skadorna kommer inte att synas genast när lagen träder i kraft, utan först när alkoholkonsumtionen ökar enligt beräkningarna. Det är emellertid inte bara lagstiftningen som påverkar alkoholkonsumtionen. Uppskattningen om polisens behov av tilläggsresurser bygger likväl på polisens egen uppskattning av den kommande utvecklingen. Polisen måste redan nu klara sig med underdimensionerade resurser och därför understryker förvaltningsutskottet att polisens behov av tilläggsresurser till följd av denna lagreform måste tillgodoses. I detta sammanhang bör det beaktas att den nya lagstiftningen också beräknas öka statens skatteinkomster.

Tullens övervakningsuppdrag

Enligt det föreslagna 60 § 5 mom. ska Tullen övervaka att de förbud mot och begränsningar av import som anges i alkohollagen samt bestämmelserna i 32 § iakttas. Den gällande alkohollagen innehåller inga bestämmelser om Tullens övervakningsuppdrag. När det gäller införsel av alkohol från områden utanför EU ska alla förutsättningar för införsel utredas i samband med tullklareringen. Därav följer skyldigheterna att tullklarera varor enligt EU:s tullagstiftning och Tullens uppgift att övervaka införseln. Vid EU-intern införsel bygger Tullens övervakning på Tullens behörighet att ingripa vid brottsmisstanke. Enligt förundersökningslagen (805/2011) är Tullen behörig förundersökningsmyndighet enligt vad som särskilt föreskrivs i lagen om brottsbekämpning inom Tullen (623/2015). Enligt lagen om brottsbekämpning inom Tullen avses med tullbrott bland annat brott som innebär överträdelse av en sådan bestämmelse i tullagen eller någon annan lag vars iakttagande Tullen ska övervaka eller som Tullen ska verkställa. Med tullbrott avses också t.ex. ett sådant brott i vilket det ingår import, export eller transitering genom Finland av egendom. Även om övervakningen av import och införsel av alkohol inte i dagens läge uttryckligen anges som Tullens uppgift har Tullen med stöd av den bestämmelsen befogenhet att ingripa när den misstänker brott mot bestämmelserna om alkoholimport inom EU.

Avsikten att i den nya alkohollagen explicit ange att Tullen ska övervaka iakttagandet av importförbud och importbegränsningarna i alkohollagen gör i och för sig situationen klarare. Utskottet konstaterar att en uttrycklig bestämmelse om övervakningsuppdraget innebär en tydlig skyldighet och en ny övervakningsuppgift för Tullen, och detta måste beaktas i de personella och ekonomiska resurserna. Det är möjligt att också kostnaderna för lagring och förstörelse ökar, vilket också måste beaktas i resurstilldelningen.

I det här sammanhanget vill utskottet peka på 32 §, som gäller import av alkoholdrycker. Enligt detaljmotiveringen kommer paragrafen också att skapa ett förbud mot distansförsäljning. Om man med distansförsäljning avser ett förfarande där en säljare i utlandet också är importör eller ordnar import kommer 32 § att hindra verksamheten eftersom det inte är fråga om import för eget bruk, utan den sker i kommersiellt syfte eller annars för bedrivande av näringsverksamhet. Och i så fall behöver importören tillstånd enligt alkohollagen. Utskottet tar inte ställning till innehållet i bestämmelsen, men påpekar att allt tal om förbud mot distansförsäljning när 32 § de facto gäller import kan leda till oklarhet i fråga om Tullens övervakningsuppdrag. Enligt de föreslagna para-

Utlåtande FvUU 33/2017 rd

graferna kommer Tullens övervakningsuppdrag emellertid klart att bara gälla övervakning av att allt går lagligt till vid import.

Även om EU-lagstiftningen ger möjlighet att i den nya alkohollagen införa en importbegränsning också inom EU påpekar utskottet att samma lagstiftning också begränsar Tullens möjligheter att övervaka sådan import. Enligt 1 § 3 mom. i tullagen (304/2016) får de administrativa befogenheter som föreskrivs i tullagen utövas, under de förutsättningar som anges i EU-rätten, vid övervakning av iakttagandet av förbud och begränsningar som gäller införsel av varor till och utförsel av varor från Finland i trafiken mellan medlemsstaterna i unionen samt transitering av varor via finskt territorium. I motiveringen till tullagen (RP 153/2015 rd) sägs det att ett ingripande i den fria rörligheten för varor måste ha stöd i EU-lagstiftningen. Tullåtgärder i trafiken inom EU får till exempel anses vara tillräckligt motiverade i sak och tillåtna enligt unionslagstiftningen när ett tillförlitligt tips om en överträdelse av bestämmelser som omfattas av Tullens tillsyn har inkommit. I praktiken baserar sig Tullens kontroller i trafiken inom EU antingen på Tullens egen riskanalys eller på tillförlitliga tips om överträdelse av bestämmelser vars iakttagande Tullen övervakar. På grund EU-lagstiftningens krav att varor ska cirkulera fritt får kontroller av trafiken inom EU som avses i momentet inte utföras på slumpmässigt valda varor, fordon eller personer.

Utskottet understryker att det faktum att förbud mot distansförsäljning nämns i motiveringen till 32 §, vars iakttagande Tullen enligt förslaget ska övervaka, inte kan leda till att Tullen får övervakningsuppgifter som inte nämns i bestämmelsen.

Svart ekonomi

Tillsynen över bestämmelserna i alkohollagen baserar sig på ett omfattande tillståndssystem. I praktiken säkerställs det genom tillståndssystemet att de näringsidkare som bedriver alkoholnäringar kan fullgöra sina skyldigheter, att de nås av tillsynen och att effektiva åtgärder för att ingripa i lagstridig verksamhet kan vidtas. Avsikten är att tillsynen över alkohollagen också ska förhindra informell ekonomi och ekonomisk brottslighet, och på detta sätt kan alla aktörer garanteras förutsättningar för en rättvis konkurrens. Regleringen utgör också ett stöd i kampen mot organiserad brottslighet.

De allmänna tillståndsförutsättningar som hänför sig till sökanden avses ingå i den föreslagna 13 §. De motsvarar i det stora hela de förutsättningar som gäller den som söker serveringstillstånd enligt 21 a § i den gällande alkohollagen (1143/1994). Den paragrafen infördes 2002 till följd av att grundlagen trädde i kraft. Bestämmelserna i 13 § gäller bland annat de grunder som visar att den tillförlitlighet och de ekonomiska förutsättningar som krävs saknas. Enligt paragrafen gäller som krav på både fysiska och juridiska personer att sökanden inte har försatts i konkurs och i fråga om sin förmögenhet förmår sköta verksamheten och se till att de lagstadgade skyldigheterna uppfylls. Om sökanden är en juridisk person ska de som hör till förvaltningsorganen, verkställande direktören samt i ett öppet bolag bolagsmännen och i ett kommanditbolag de ansvariga bolagsmännen uppfylla de krav som ställs på fysiska personer i 13 § 1 mom. 1—3 punkten.

När det bedöms om en sökande i fråga om sin förmögenhet förmår sköta verksamheten och se till att de lagstadgade uppgifterna uppfylls och om de personer i en juridisk person som avses ovan ska anses vara tillförlitliga och lämpliga för uppgiften, ska hänsyn tas till sökandens eller perso-

Utlåtande FvUU 33/2017 rd

nens tidigare verksamhet i anslutning till dessa förutsättningar. Det rör sig om en samlad bedömning. Om sökandens tidigare verksamhet som helhet betraktad visar att sökanden eller personen är uppenbart olämplig att bedriva näringsverksamhet enligt alkohollagen uppfylls inte förutsättningarna för att bevilja tillstånd. Det ska bland annat också beaktas om sökanden eller en person som hör till den juridiska personens förvaltningsorgan har utövat bestämmande inflytande i en juridisk person som har försummat att betala skatter eller andra avgifter eller vars tillstånd enligt alkohollagen har återkallats permanent under de senaste två åren.

Utskottet anser att regleringen av tillståndssystemet är viktig i kampen mot svart ekonomi. Det har poängterat vikten av effektiva åtgärder mot svart ekonomi bland annat i sitt betänkande om redogörelsen för den inre säkerheten. Bekämpningen av svart ekonomi och ekonomisk brottslighet måste effektiviseras bland annat genom ett allt bättre samarbete mellan myndigheterna och den privata sektorn. Polisen, åklagarväsendet, domstolsväsendet, Tullen och skatteförvaltningen behöver också tillräckliga resurser för att effektivt kunna bekämpa svart ekonomi.

Konsekvenser för kommunerna

Syftet med översynen av alkohollagen är enligt propositionen att jämka samman olika intressen. Ur kommunernas perspektiv har alkohollagen ekonomiska effekter och stödjande inverkan på den lokala livskraften. Tillverkning och försäljning av alkoholdrycker ger ekonomiska fördelar för jordbrukare och för de företag som tillverkar, handlar med, marknadsför och serverar alkohol och deras anställda. Samtidigt orsakar alkoholbruket direkta och indirekta kostnader för de offentliga finanserna och näringslivet.

Alkoholens negativa effekter konkretiseras på kommunal nivå. De påverkar behovet av socialvård och hälso- och sjukvård plus kostnaderna för denna. Dessutom förpliktar lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet (523/2015) att kommunerna ska förebygga och minska de alkoholrelaterade skadorna. Enligt uppgift varierar dock kommunernas beredskap för detta. Kommunernas förebyggande rusmedelsarbete, såsom främjande av hälsa och välfärd mer generellt, bygger starkt på social- och hälsovårdens insatser och aktörer.

Utskottet har i det föregående gått igenom propositionens konsekvenser i synnerhet med avseende på polisen, men också ur räddningsväsendets och den prehospitla akutsjukvårdens perspektiv. Propositionen uppskattas öka även dessa uppgifter och kostnader.

Den föreslagna 44 § gäller anmälan om förlängd tid. Enligt den har kommunen för att främja sina invånares säkerhet rätt att inom ett visst område i kommunen förbjuda förlängning av serveringstid eller bestämma om begränsningar som gäller förlängd serveringstid. Kommunens beslut kan gälla alla veckodagar eller vissa veckodagar och det kan gälla tills vidare eller för en viss tid. Beslutet träder i kraft tidigast sex månader från det att beslutet har vunnit laga kraft. Utskottet anser att dessa bestämmelser behövs och att de är motiverade. Ordningsproblem påverkar kommuninvånarnas säkerhet.

Enligt inkommen utredning har ändringar i den alkoholrelaterade lagstiftningen också påverkat antalet berusade personer som tas i förvar. Polisen för berusade dels till sina egna lokaler dels till många andra ställen, såsom tillnyktringsstationer, hem eller hälsovårdscentraler. Utskottet anser

Utlåtande FvUU 33/2017 rd

att de är de relevanta ansvariga myndigheterna som ska se till att berusade får den social- och hälsovård de behöver. Nätverket av tillnyktringsstationer måste stärkas för att skadorna av missbruk ska kunna minskas.

Tillstånds- och tillsynsorganisationen

Enligt lagförslaget ska Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) och regionförvaltningsverken vara tillstånds- och tillsynsmyndigheter enligt alkohollagen på nationell respektive de egna ansvarsområdena. I praktiken kommer största delen av besluten att fattas av regionförvaltningsverket angående detaljförsäljning och servering. Utskottet konstaterar att den föreslagna modellen motsvarar nuläget och att myndighetsorganisationen därmed inte kommer att förändras om lagförslaget godkänns.

Den pågående landskaps- och vårdreformen gäller också omorganisering av regionförvaltningen i syfte att jämka samman den statliga regionförvaltningen och landskapsförvaltningen. Enligt motiveringen till den föreslagna alkohollagen ska den regionala alkoholförvaltningen föras över till landskapen. Förvaltningsutskottet påpekar att den aktuella propositionen inte gäller hur landskapen och vårderna ska organiseras. I den mån som lösningarna i samband med landskaps- och vårdreformen innebär förändringar i hur den statliga regionförvaltningen är organiserad kommer de frågorna att behandlas separat i samband med de relevanta propositionerna.

Den föreslagna alkohollagen kräver omplanering av tillstånds- och tillsynsverksamheten, anvisningar för myndigheterna och näringsidkarna och it-reformer. Därför är det viktigt att tillräckligt med tid reserveras för förberedelser inför den nya lagens ikraftträdande. Exempelvis bör it-systemen ha setts över innan lagen träder i kraft. Det är synnerligen viktigt med tanke på lagens verkställighet att de förordningar som utfärdas med stöd av lagen bereds i tid för att kunna utfärdas när lagen träder i kraft. Vidare vill utskottet poängtera att förslaget innehåller flera förändringar som gäller myndighetsverksamhet och allokering av resurser för den verksamheten, och konsekvenserna av dessa har enligt uppgift inte kunnat förutses i tillräcklig utsträckning exempelvis när avgifterna för verksamheten planerades och statsbudgeten bereddes. Enligt utskottets uppfattning bör man därför reservera åtminstone sex månader tid för lagens ikraftträdande efter det att lagen antagits.

Övrigt om lagförslag 1

13 §. Allmänna förutsättningar som hänför sig till sökanden. Enligt det föreslagna 3 mom. uppfylls förutsättningarna för att bevilja tillstånd inte om sökandens tidigare verksamhet som helhet betraktad visar att sökanden eller personen är uppenbart olämplig att bedriva näringsverksamhet enligt alkohollagen. Enligt 4 mom. betraktas som tidigare verksamhet bland annat att sökanden eller personen under de två senaste åren har fått ett tillstånd som avses i alkohollagen permanent återkallat eller att personen har utövat bestämmande inflytande över en juridisk person vars tillstånd som avses i alkohollagen permanent har återkallats under samma tid.

Som utskottet ser det är den angivna tiden på två år inte tillräckligt exakt om inte beräkningsgrunderna skrivs ut. Dessutom kan en tid på två år i vissa fall visa sig vara för kort när man beaktar att förvaltningsdomstolen kan bestämma att verkställigheten ska avbrytas eller att handläggningen

Utlåtande FvUU 33/2017 rd

eventuellt drar ut på tiden. Enligt lagen om näringsförbud (1059/1985) kan näringsförbud meddelas för minst tre och högst sju år räknat från det att domen vunnit laga kraft.

Därför föreslår förvaltningsutskottet att social- och hälsovårdsutskottet överväger att ändra 13 § 4 mom. 3 punkten på ett sätt som innebär att återkallelse av serveringstillståndet utgör ett hinder för nytt tillstånd i fem år efter det att beslutet om återkallelsen vunnit laga kraft. Något som också talar för en förlängd tidsgräns är att regeringen nu föreslår strängare villkor för återkallelse av tillstånd.

45 §. Övervakning av servering i vissa fall. Enligt den föreslagna paragrafen ska tillståndshavaren, om serveringen fortsätter på serveringsstället efter klockan 1.30, för varje påbörjat hundratal kunder utse en sådan ordningsvakt som avses i lagen om privata säkerhetstjänster (1085/2015) att uteslutande övervaka ordningen och säkerheten på serveringsstället och i dess omedelbara närhet från klockan 1.30 till dess att kunderna slutar förtära alkoholdrycker. Utskottets uppfattning är att bestämmelsen bland annat innebär att s.k. ambulerande ordningsvakter som är ordningsvakter för flera serveringsställen samtidigt inte kan vara sådana ordningsvakter som avses i 45 §.

Det är motiverat att kräva att de avsedda serveringsställena har ett visst antal ordningsvakter som övervakar ordningen och säkerheten, menar förvaltningsutskottet. Förslaget innebär också att regionförvaltningsverket kan godkänna att bemanningen är mindre eller bestämma att den ska vara större än vad huvudregeln säger. I så fall ska de lagstadgade kriterierna uppfyllas.

86 §. Fråntagande, omhändertagande och förstöring av alkoholhaltiga ämnen. Enligt det föreslagna 1 mom. har en polisman rätt att frånta en person alkoholhaltiga ämnen, om personen inte har rätt att inneha dem eller på grund av berusning gripits i det syfte som nämns i 2 kap. 2 § 1 mom. i polislagen (872/2011). Utskottet påpekar att paragrafen också bör hänvisa till 2 kap. 10 § 2 mom. i polislagen och föreslår att en sådan hänvisning läggs till i 1 mom.

Enligt 2 kap. 10 § 2 mom. i polislagen kan en person gripas om det sannolikt inte räcker att denne avlägsnas från platsen och ett brott inte annars kan förhindras eller en störning eller fara inte annars kan avvärras. Den som gripits får hållas i förvar så länge det är sannolikt att han eller hon gör sig skyldig till brott enligt 1 mom. i samma paragraf eller orsakar störning eller fara, dock högst 24 timmar efter gripandet. Också de som grips med stöd av den bestämmelsen är ofta berusade och kan inneha alkoholhaltiga ämnen. Om värdet av ämnena är obetydligt måste det få förstöras oavsett om det finns i öppnade eller oöppnade kärl.

Polisens åtgärder i fråga om alkoholdrycker som någon fråntagits bör administrativt vara så lindriga och fungerande som möjligt. Utskottet anser att polisen inte ska behöva förvara alkoholdrycker i 12 timmar eller 30 dygn, vilket föreslås. Om polisen ska följa bestämmelsen i den föreslagna formen kommer polisens arbete att öka märkbart på de ställen där förvaringen sker. Dessutom blir polisen då tvungen att ordna med lämpliga förvaringsutrymmen för alkoholdryckerna och dessutom medför det en skyldighet att föra bok över alkoholen. Alkohol av obetydligt värde bör kunna förstöras i enlighet med 86 § 2 mom. så att man kan undvika störningar.

Vidare föreslår utskottet att uttrycket ”eftersom det finns skäl att anta” i 86 § 5 mom. ändras till ”om det finns skäl att anta” för att bättre ligga i linje med oskuldspresumtionen.

Utlåtande FvUU 33/2017 rd

87 §. *Undersökning och genomsökning.* Enligt förslaget ska polisen för att söka en alkoholdryck som en person som inte har fyllt 18 år olagligt innehar, på de villkor som anges i paragrafen, få undersöka de föremål som personen i fråga för med sig och utsidan av personens kläder, om personen på sannolika skäl misstänks för en förseelse som avses i 90 § 4 mom. 1 punkten. Paragrafhänvisningen är felaktig och därför föreslår utskottet att social- och hälsovårdsutskottet rättar till den. Bestämmelser om förbud för personer som inte har fyllt 18 eller 20 år att inneha alkoholhaltiga ämnen finns i 83 § 2 mom. Bestämmelser om straff för den som bryter mot dessa förbud mot att inneha alkoholhaltiga ämnen finns i 90 § 6 mom. i lagförslaget, som hänvisar till lagen om ordningsbotsförseelser (986/2016).

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottet föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 23.11.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Juho Eerola saf
vice ordförande Timo V. Korhonen cent
medlem Anders Adlercreutz sv
medlem Elsi Katainen cent
medlem Antti Kurvinen cent
medlem Sirpa Paatero sd
medlem Juha Pylväs cent
medlem Wille Rydman saml
medlem Joonas Räsänen sd
medlem Vesa-Matti Saarakkala blå
medlem Matti Semi vänst
medlem Mari-Leena Talvitie saml
ersättare Antti Rantakangas cent
ersättare Kari Tolvanen saml.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.

Utlåtande FvUU 33/2017 rd

Avvikande mening

AVVIKANDE MENING

Motivering

Regeringen föreslår en ny alkohollag som innebär en kraftig avreglering, och den ska behandlas i en tid när allvarliga farhågor hysts om huruvida myndighetsresurserna är tillräckliga. Den nya lagen kommer att medföra ökade resursproblem för alla myndigheter med ansvar för den inre säkerheten samt regionförvaltningsverken och kommunerna när det gäller social- och hälsovårdstjänsterna.

Polisens resurser

Polisresurserna har minskat med omkring 10 procent de senaste tio åren samtidigt som polisen fått betydligt fler uppgifter. Enligt inrikesministeriets uppskattning kommer polisen att behöva 170 årsverken till följd av den nya alkohollagen.

Propositionen innehåller flera ändringar som kommer att leda till ökat supande, fler ordningsproblem, mer misshandel och fler olyckor. Detta blir en följd framför allt av att alkoholkonsumtionen flyttas över till hemmen och ut på gatorna när det uttryckligen är detaljförsäljningen av alkohol som man låter öka. När det gäller alkoholserveringen är den största enskilda förändringen möjligheten till ökad öppethållning på efternatten. I synnerhet Polisstyrelsen påpekar i sitt yttrande att en sådan förändring leder till att också de krogar serverar mer på efternatten som hittills inte kunnat få tillstånd till förlängd tid.

Polisens personalutgifter kommer att öka bland annat när larmuppdragen ökar, särskilt under veckosluten, tiderna för arbetstopparna förskjuts, kostnaderna för obekvämt arbete och övertid ökar, kostnaderna för transport av gripna personer ökar, större insatser behövs att vakta de gripna och brott begångna av berusade ska utredas och förundersökning genomföras.

Svart ekonomi

En verksamhetskultur har vuxit fram inom alkoholserveringen och den går ut på att affärsverksamheten bedrivs på ett sätt där det inte ens är meningen att betala skatt eller fullgöra andra skyldigheter. Av de 650 restauranger som granskades inom Skatteförvaltningens tillsynsprojekt 2015—2016 fann man brister i skattebetalning och bokföring i hela 70 procent av fallen. Ett karakteristiskt drag för denna typ av verksamhet är likgiltighet inför alkohollagens bestämmelser. När alkohollagen nu ses över avses villkoren för tillstånd och sanktionerna bli lindrigare, vilket hotar att öka den svarta ekonomin inom branschen.

Tullens nya uppgifter

Den nya alkohollagen kommer att medföra nya uppgifter för Tullen när det gäller att övervaka distansförsäljningen och åldersgränserna. Enligt lagen ska Tullen i fortsättningen bland annat ha hand om bötfällning av minderåriga som för in alkohol i landet.

Utlåtande FvUU 33/2017 rd
Avvikande mening

Det sägs till och med i propositionen att det för Tullens del krävs regelbunden kriminalunderrättelseverksamhet med tillräckliga resurser för övervakningen av gränsöverskridande distansförsäljning och den anknytande införseln. Vidare behöver Tullen genomföra riktade övervakningsåtgärder för att stoppa och beslagta partier som förs in i landet. De lagstadgade övervakningsuppgifterna kräver mer personal.

Enligt den nya alkohollagen ska det vara förbjudet för dem som inte har fyllt 20 år att föra in starka alkoholdrycker i landet och för dem som inte har fyllt 18 år att föra in svaga alkoholdrycker i landet. Överträdelse av dessa förbud ska i stället för det enklare ordningsbotsförfarandet leda till dagsbotsförfarande, som är onödigt tungt i förhållande till förseelsen och som dessutom medför oskälig arbetsbörda för tillsynsmyndigheten. Det vore ytterst motiverat att straffet för den som bryter mot reglerna för åldersgränser vid införsel blir ordningsböter.

Landskapslagen

Det finns i dagsläget inget godkänt förslag till landskapslag och därför går det inte att i alkohollagen bestämma att landskapen ska utöva tillsyn enligt alkohollagen.

Avvikande mening

Vi föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 23.11.2017

Sirpa Paatero sd
Joona Räsänen sd
Matti Semi vänst